

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De errore, dolo, & Arrha in nuptijs interuenientibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

tio super matrimonio, cum illa femina contracto, vel contrahendo: sed etiam ubi inter duos nulla cōtentio sit, iudex intelligat, femina cōsensum liberum impediri, quod probatur in l. 3. in fin. ff. de libe. homi. exhi. Hinc dicebat Pau. Cast. cons. 127. r. volum. quod si mater legitima tutrix filia ipsam filiam impuberem tradere in sponsam alicui promisit, debet iudex illam puellam in loco honesto deponere, ad effectum, ut in atate perfecta, cui velit, libere nubat. refert & sequitur Aymon Sauli. cons. 190. dicēs adhuc matrem manere tutricem: etiam si ipsa filia deponatur, iuxta consil. Pauli.

3. **C**aterum, cum de libero cōsensu agamus, scire oportet, num metus ille, qui contingit ex obsequio & reuerentia, quæ prælati, parentibus, & superiorib. debetur, matrimonij cōtractum impediatur? Et gl. in c. præfens clericus. 20. q. 3. tenuit non impediri propter istum metum matrimonium carnale, quamuis spirituale, quod in religionis professione cōtrahitur, impediatur. Primum probat ex l. si patre cogente. ff. de ritu nup. Secundum per text. in d. c. præfens clericus. 20. q. 3. cuius gl. distinctionem dicit peregrinam, laf. in §. quadrupli. de act. n. 62. Ego tamen distincte hoc tractabo, ut expeditior sit huiusce rei intellectus. Prima enim illius gl. assertio probatur in d. l. si patre cogente. propter quam idem notat Abb. in c. veniens. in 1. de sponsa. Præpōl. in c. cum locum. col. 4. eo. tit. Calde. conc. 1. tit. de spons. Host. in summa tit. de matrim. §. pen. vers. sed nunquid. coactio. & lmo. in c. tua. de sponsa. col. antepen. Sed cū in matrimonio maior sit exigenda libertas, quam in cæteris contractibus, notandū est cæteros contractus nō esse rescindendos, ex solo metu reuerentiali, nisi præcedentibus minis illatis ab eo, qui solet, quod minatur, exequi Bar. in l. 1. §. que. onerāde. ff. quare actio non det. quamuis gl. ibi distincte dixerat cōtractus ex hoc metu rescindendos esse. Sed intelligenda est vti Barto. eam intellexit, quem sequitur Abb. in c. cum cōtingat. de iureiur. col. 1. idem Abb. in c. cū dilectus. de his. qua. vi. & in c. 2. col. 2. eo. tit. Alex. in l. si cum dotem. §. eo autē tempore. ff. solu. mati. col. pen. laf. con. 3. n. 6. 1. vol. Rod. Zuares in alleg. 24. ad si. eandem opinionem sequuntur profitentes esse Communem Soc. con. 2. 263. vol. Ripa lib. 3. respon. ca. 15. col. 3. & 4. & Curt. Iun. præter alios ibi. in limerpositis. C. de transact. si. col. Fel. in c. causam matrimonij de off. deleg. 2. col. Georg. Natan. in c. quamuis pactum. de pactis. in 7. col. 11. Ant. Capicius. decis. Neap. 159. n. 34. & Alc. in c. cum contingat. in pr. de iureiur. Hi vero omnes, quos dicit fateri hanc opinionem esse communem, eandem intelligūt, nisi enormis læsio in contractib. contingat, cum metu obsequij & reuerentiæ. Hoc. n. solum etiā minis non probatis, sufficit ad rescindendū cōtractum, quod eleganter notauerat Aret. con. 24. col. 2. etiam si iuratus esset contractus, quem sequitur Aymon Sauli. con. 11. col. pen. & id optinē probat Paul. Cast. con. 184. n. 4. lib. 1. ex text. in l. si supersite. C. de dolo.

5. **Q**uæ omnia nec temere adduximus: sed vt matrimonij cōtractus nullus omnino sit, eo casu, quo cæteri cōtractus ex hoc metu sint rescindendi, quod est ab omnibus receptum, qua in re non admittēda sententia Io. Ignei, qui in l. 3. §. eleganter. n. 176. ff. ad Syllania. dicebat matrimonium contractum ex solo metu reuerentiali nullum esse: ac si ex alio metu cadenti in constantem virū esset contractum, pro qua opin. retorquet l. si patre cogente. ff. de ritu nup. dum eo auctore, lex illa dicit, contraxit tamen matrimonium, quod inter inuitos contrahitur. Igitur filius, qui patris reuerētia cogente, matrimonium contraxit, non liberum, sed coactum matrimonium cōtraxisse videtur: quod nullo pacto valet & dū subdit l. illa, maluisse hoc tamē videtur: eā interpretatur, quando filius nouo consensu saltem tacito ratum habet matrimonium contractum, metumque purgat. Hæc quidem interpretatio inconcinna est, deceptumque opinor Io. Igne. virum alioqui doctissimum, falsa illius legis lectione: siquidē in Pandectis Florentinis ita textus ille legitur, contraxit tamē matrimonium, quod inter inuitos non contrahitur. Atque hæc lectio vulgo receptissima est. Nec etiam placet Io. Ignei opinio, dum aduersus communē opinatur, quemlibet actum, metu reuerentiali gestum, rescindendum fore. Illud tamen adnotandum est, matrimonium ex tacito consensu filij præsentis, nec contradicentis patri pro eo cōtrahenti, iuxta t. 1. inf. de despons. impub. in 6. minime tenere, quando filius tacuit, propter metum reuerentialem patris, alias non taciturus.

6. **H**ic enim consensus in tacente presumpsit, facile eliditur: cum expressus non sit. Bart. hoc sensu in l. que dotis. ff. solu. mati. pen. col. Ant. Abb. & Fel. in c. nomme. de presump. Fel. ipse melius in d. c. causam matrimonij. col. 3. idem Fel. in d. c. consensu. n. 12. Alciat. in d. c. cōtine. de Hip. in d. c. dicitur. n. 12.

da d. gl. conclusio matrimonij spirituale, & sic religionis professionem, nullam esse, ex solo metu reuerentiali. Probatur in d. c. præfens. & in c. puella. 22. q. 1. cum vir. de reg. vbi notat Ant. Puella enim, quæ non audent cōtradicere patribus imperantibus religionis ingressum, propter parentū reuerentiam sapissimè profitentur inuitæ. hanc ipsam opinionē sequuntur Ang. col. 4. & laf. n. 62. & in d. §. quadrupli. dicit sing. Hippoly. in l. vnica. C. de rap. virg. n. 43. & in sing. 347. lmo. & Alex. in l. si cum dotem. §. eo autē tempore. ff. solu. matrim. col. pen. lmo. in c. tua. de sponsa. col. pen. laf. cons. 3. col. pen. in 1. vol. & Roder. Zuares alleg. 24. Sed ista opinio, licet videatur communis, non tamen procedit. Tāta enim libertas in matrimonio carnali requiritur, quāta in spirituali. cū locū de spons. & tamen carnale matrimonij ex hoc solo non est irritū: ergo nec spirituale: & ita Abb. tenet nullum in hoc esse discrimē: sed ex hoc solo metu non esse retractandā professionem asserit in d. ca. cum virum. Rom. in d. §. eo autē tempore. Præpōl. in d. c. cum locū. 4. col. Fel. & Dec. in c. cum causam matrimonij. de off. delegat. idem sentit Bart. in d. §. que. onerāde. dum allegat cap. accedens de conuer. coniug. a. gl. etiam in d. c. præfens. hanc eandem sententiam probat, dum l. si patre cogente. intelligit in metu leui, illum vero cononē in d. c. præfens. intelligere videtur, in metu, seu coactione grauī: nō ergo intelligit illū tex. in solo metu reuerentiali. Quæ omnia, si exacte perpendantur, contendent, vt nulla sit constituenda differentia, inter matrimonij carnale, & spirituale: sicuti cōtendit Ioan. Igne. in d. §. eleganter. n. 166. tametsi vterque nitatur probare, ex solo metu, quæ reuerentiali, docendi causa, appellamus, actum esse rescindendū. Nos vero opin. quā alios secuti probauimus in matrimonio carnali, in spirituali matrimonio uerē esse profitemur: id autē, quod supra de minis concurrētib. cū metu reuerentiali diximus, locū habet in precib. importunis, auctore Matth. de Affli. decis. 69.

§. SEPTIMVS.

De Errore, Dolo & Arra in nuptiis interueniente.

SVMARIA.

- 1 Error persone, conditionis, alteriusque qualitatis an impediatur matrimonium.
- 2 Error in fortuna, ut si quis dicitur aliquam existimet que pauper est, non vitiat matrimonium.
- 3 Matrimonium verum contrahitur inter duos habiles, licet eorum alter subesse impedimentum falso opinetur.
- 4 Dolo dans causam matrimonio an illud irritum faciat.
- 5 Mendacium seu surreptia non vitiat ipsam matrimonij contractum.
- 6 Matrimonium contractum lite pendente super primo, quod nullū est, valet, etiam si alter ex contrahentib. eradat primū matrimonij validum esse.
- 7 Pæna a contractu matrimonij omnino reuocanda est.
- 8 Arra in contractibus quid sit.
- 9 Arra in sponsalibus, permittitur, siue tradatur, in quantitate siue in specie.
- 10 Arrarum traditio permittitur etiam si utrinque fiat.
- 11 Arrarum traditio in sponsalibus, cuius cuiusque sit quantitas licita est.
- 12 Arra si tradatur permittitur in hoc contractu: pramisse vero excluditur.
- 13 Arra matrimonio facta, ad dantem reuertuntur, eo vero eius culpa nō contractu, amittuntur.
- 14 Arra apud Hispanos que sint. Atque ibi de donatione propter nuptias.
- 15 Donatio propter nuptias, uxori specialis hypotheca obligata est.

EX hac ipsa libertate consensus, que ad matrimonij exitum, illud notandum est, matrimonium t contractum per errorem personæ, vel conditionis, minime valere, text. in cap. 1. 29. q. 1. Tollit enim hic error consensus libertatē. Imo nihil efficacius consensu aduerfatur, quam error, l. si per errorem. ff. de iur. iudi. omn. iud. l. alioqui. ff. de contrahen. emptio. Is ergo qui contrahit cum Maria credens esse Catharinam, minime consentit in matrimonium cū Maria. Item qui contrahit cum ancilla credens eam esse liberam, nullo pacto in conubium consentit. c. 2. de coniug. seru. & magis. in 4. dist. 30.

Si tamen liber comperta alterius seruitute debitum coniugale reddiderit, aut exegerit, matrimonium probare cōfetur: atque ex hoc tacito consensu matrimonium perfectum efficitur, glossa Communiter recepta per text. ibi in c. nlt. de coniug. seruo. tradit Henric. in c. proposuit. eod. titu. & est magis cōmunis opinio auctore Syluestro in verbo matrimonium. 8. q. 3. idem probat Regia. l. 11. tit. 2. par. 4. que quidem opinio poterit confirmari ex his, quæ dicimus huius partis c. 4. nu. 3. & seq. Prius tamē quam ad alia in hoc erroris tractatu accedamus, libet aliqua circa conditionis errorem prænotare.

Primum, minime impediri matrimonium ex errore libertina conditionis: si quis etenim cum libera, que liberta est, matrimonium ignoranter contraxerit, credens eam liberam, & ingenuam esse, nihilominus matrimonium tenet, vt Syluester notat in d. verbo, matrimonium. 8. q. 2. num. 7. post Archi. in summa, 29. q. 2. in princ. idem tenet Henric. in d. c. proposuit. post Vincen. Ioan. And. & alios ibi.

empt. l. 2. Cod. quando lic. ab empt. dis. l. contractus. C. de fide instrum. qua in significatione videntur, hac dictione Teren. ac Plaut. ceterique Latini frequentius teste Gellio lib. nocti. Att. 17. ca. 2. Plinius etiam de annulo agens. li. 3. c. 1. celebrator, inquit, usus cum fenore coepisse debet, argumento est consuetudo vulgi, ad sponsones etiam, annulo exiliente, tracta ab eo tempore, quo nondum erat arra velocior. Quamuis Greci hoc pignus, *Arrhabona* appellent: eaque dictione, pro obfidibus vltus est. Q. Claudius, Cuius ipse Gellius meminit. Est enim arrhabo auctore Suida, ea pars pretii, quae ab emptoribus firmandi contractus gratia representatur, cuius dictionis Varro de lingua Latina mentionem facit, quamuis postea inter fordida verba haberi ceperit apud Latinos. Lucianus vero apud Graecos in libello de Rhetorices magistro, hac dictione uti maualt quam *εποριουλον* Diuis Hieronymus in epist. ad Ephes. existimat, pignus ab arrhabone differre. Nam pignus, quod Greci vocant hypothecam, datur in mutuo: Arrhabo vero in contractu emptionis, & venditionis quo firma sit obligatio. Ipsa igitur arra, in sponsaliorum contractu, permittitur. *di. l. l. arris. l. fin. Cod. de sponsa. Regia. l. 1. tit. 11. part. 4.* Non enim ita facile arra constituitur, sicuti promittitur pena: cum arra realiter tradi debeat. Vnde non est mirum, si in matrimonio permittatur: cum maturo consilio arra tradatur. Quod locum habet, siue arre tradatur in quantitate, siue in specie. Prapof. in d. c. Gemma. col. pen. Bal. & Salyc. in d. l. f. C. de sponsa. Imo. Cum. Paul. Aret. num. 9. & Iaf. in f. in d. l. Titia. contra Bart. ibi & Abb. in d. c. Gemma. quorum opinio vulgo reprobatur. Procedit, & haec arraru traditio, etiam si vtrinque fiat. Bald. in d. l. f. Aret. num. 8. & Iaf. num. 31 in d. l. Titia. quatuor Bart. ibi, quem alii communiter sequuntur vt Iaf. fatetur, teneat arram iure permissam esse, quando ab altero tantum traditur: alioquin idem esset quod pene promissio, & facillime vtrinque traderetur, idem notat Abb. in d. cap. Gemma. 10 Sed probabilior est sententia Bald. nulla enim videtur constitui ratio differentiae, quae efficax sit, an vtrinque, an ab altero tantum arra tradatur. Nec ita facilis est traditio arraru, etiam si vtrinque fiat sicuti ipsa pene promissio. Haec etiam traditio arraru potest fieri in quacunque quantitate, ex d. l. f. quae genericè loquitur Paul. Imo. Ang. Cuma. & Iaf. in d. l. Titia. n. 21. etiam si Bartol. & Abb. in d. locis, velint arras non posse excedere quantitatem dotis, vel donationis propter nuptias, seu contentam in l. iubemus C. de repud. Est tamen intelligendum totum hoc quod de arris diximus, in arris promissis, & traditis omnino; non in promissis tantum, etiam ab altero solum, secundum Bart. Ang. Imo. & Paul. in d. l. Titia. & Soc. conf. 3. r. vol. post Bart. con. 45. Quia l. f. C. de spons. quae arras permittit, in realiter traditis loquitur: vnde earum traditio consistere debet Barto. tamè in d. l. Titia quem ibi sequuntur Cuma. Aret. Iaso. & Ant. conf. 70. Abb. in d. c. Gemma. Pau. 11 in l. f. C. de Epis. & cler. dicit, super hac traditione standum esse confessioni illius, qui asserit, se arras recepisse, interim dum contrarium non probatur. l. Publica. §. fin. ff. de posi. sed si confessio vtrinque fieret, maximam esse fraudis presumptionem, quae quidem Bart. distinctio placet: licet Prapof. in d. l. cap. Gemma. 2. q. dixerit, communiter receptum esse l. fin. Cod. de spons. non habere locum in arris promissis, & Tiraq. de vtroq. retract. 2. part. §. 7. num. 55. idem asserat, quod ego non nego, tamen super earum traditione, standum esse confessioni recipientis ipsas arras cum Barto. contendam. Vnde non recte dixit gloss. in cap. accedens de procurato. licitum esse arras vtrinque promitti in sponsaliorum contractu.

13 Horum autem pignorum, quae arras appellamus, illud proprium est, ea amittere cum, per quem stat, quo minus matrimonium sequatur. At matrimonio secuto, ea redire ad dantem manifestum est, ita Abb. & ibi Prapof. col. 5. in d. c. Gemma. dicens hanc opinionem communem, quam & Frederic. asserit. conf. 69. contra Host. in d. c. Gemma.

14 Hic tamen illud adnotare libet, Hispanos, omissa hac arraru significatione, arras vulgo appellare, donationes factas vxoribus ante, vel post matrimonium contractum, vt eo consummato, statim eis acquirantur, in premium pudicitiae, iuxta illud Iuuenalis Satyr. 6. Nec illud quod prima pro nocte datur, quod constat ex l. 1. tit. 2. lib. 3. fori. & in l. 50. cum seq. in Tau. rimis legibus. [quae est 2. tit. 2. lib. 5. Recopilat.] explicat Zuarez in reper. l. 1. tit. 2. lib. 3. fori in pr. Nec possunt istae arrae decimam partem bonorum mariti excedere, vt constat in dictis II. Nec me latet Reg. l. 1. tit. 11. part. 4. antiquiorum legum.

natio autem propter nuptias differt plurimum ab his donationibus, quas hinc temporibus Hispani arras dicimus: siquidem donatio propter nuptias est id, quod confertur à viro pro matrimonio oneribus, ad similitudinem eius, quod ab vxore ad eadem onera confertur, & dos appellatur. §. est & aliud Inst. de don. l. cum muliere. Cod. de don. ante nupt. di. l. leg. Reg. 1. tit. 11. part. 4. Ex qua. & ex d. §. est & aliud. constat euidenter, donationem propter nuptias re, & nomine à sponsalitia largitate differre, si propriam significationem obseruare velimus, idè probatur in dict. leg. cum muliere. l. 2. & 7. in d. tit. 11. & ex Azone in summa. Cod. de donat. ante nupt. & Guidone Papae decis. 145. quamuis & is aliqua tradiderit, quae aliena sunt ab Azonis intentione: & Iuniores quidam ab ipso Guidone alia adnotauerunt, quae is, ni fallor, minime scripserit. Haec autè donatio propter nuptias matrimonio soluto, etiam postquam fuerit consummatum, redit ad donantem, nec penes vxorem remanet, cap. fina. de dona. inter vir. & vxorem. Bald. per text. ibi in l. 2. Cod. de bonis qua lib. Deci. in auth. praeterea. Cod. vnde vir & vxor. col. 8. Aymon. con. 185. probat l. Reg. 7. & 23. tit. 11. part. 4. Vnde mihi non placet quod notat Ioa. Lupi. in rub. de donatio. inter viri & vxorem. §. 12. & 24. & Roderi. Zuarez in d. l. 1. tit. 2. l. 3. fori. in part. dicentes donationem propter nuptias, dici in hoc Castelle regno arras. Id enim quatuor possit procedere attetis partiaru legibus: nõ tamè procedit perpèsis legib. fori, atq; Taurinis.

Illud tamen non omitam, donationem propter nuptias pro soluenda dote vxore speciali quodam titulo hypothecae subiectam esse, arg. text. in auth. sine à me. C. ad Velleian. & in auth. vt immobilia ante nupt. §. si quis igitur. collat. 5. notat in specie Ioa. Lupi. in d. rub. §. 17. num. 16. & Ant. Burg. in c. peruenit de empt. col. pen. Coraf. post l. filium. Cod. famil. heres. cum. 125.

§. OCTAVVS.

De consensu parentum in nuptiis requisito.

S V M M A R I A.

- 1 Filius, vel filia licet honeste exigit patris consensum ad matrimonium, tamen eo non petito tenet contractus conjugales.
- 2 Legatum virgini factum si virio nuptis, minime amitti, si ipsa legataria alteri nubat ex consensu patris.
- 3 Intellectus ad l. cum tali. §. rescriptum ff. de condit. & demonst.
- 4 Intellectus ad Laudem. C. de nupt.
- 5 Filia contrahens matrimonium sine licentia patris, nõ potest ab eo exheredari.
- 6 Leges quaedam Regiae intellectae.
- 7 Statutum de alimentis vel legitima amittendis, si filius sine consensu patris nuptias contrahat, nullum est.
- 8 Pater cogitur dotè constituere filis, quae absq; eius consensu nuptis viro dignae.
- 9 Lex Regia tit. 11. part. 4. explicatur.

Constat tamen denique, ad matrimonium esse necessarium consensum liberum illius, qui contrahit, ita vt nec patris consensus requirèdus præcisè sit. Quamuis enim honestus sit, patrem pro filio impubere matrimonium contrahere, & conjugale pactum inire, c. 1. de despon. impub. is tamen contractus sine consensu filii, tacito, vel expresso, minime procedit. c. 1. §. si de despon. impub. in 6. Abb. & ceteri in d. c. 1. de despon. impub. imo solus consensus filii familias puberis matrimonium contractum perfectum facit, quod locum habet etiam in filia. veniens in l. de sponsa. c. sufficiat. 27. q. 2. atque idem probant vniuersi iuris interpretes quorum sententiae potissimum suffragatur Lucii tertii [decretale] responsum; in c. cum causa. de rapt. Leges enim, quae in filia nubente patris consensum exigunt, vt in l. ea quae patris ff. de spons. etiam si filia vidua sit, & extra patriam potestatem, modo intra vicesimum quintum ætatis annum, l. vidua. & l. in coniunctione. C. de nupt. quae etiam leges parentum consensum exigunt, in ipsis nuptiis filiorum, qui patrie potestati subditi sunt, l. 2. ff. de riu. sup. l. in sponsali. in 1. ff. de spons. §. 1. Inst. de nup. Et Euaristi canon. c. aliter. 30. q. 5. & c. 3. qui matris. consensum. ad honestatem referendum, non quod matrimonium, sine parentum consensu contractum nullum sit. gloss. in dict. cap. sufficiat. & in cap. cum virum, de regularibus. & cap. vii. 32. q. 1. licet Chass. in glorie mundi Catal. part. 12. conf. 36. velit probare, matrimonium à filia, absque patris consensu contractum, nullum esse: quod falsum est, & receptissimè apud nos sententia omnino repugnant. Nec mihi placet quod nouissime probare conatur Coraf. lib. 1. Miscel. cap. 17. dicens, & matrimonium absque parentum consensu à filiis contractum rescindi sententia posse, modo carnis committio secuta nõ fuerit, multo minus recipienda est opinio Ioa. Oldendorpii, qui 42. classe actionum, 16. act. septem rationibus nititur pro-